

В. В. Ювшин

здобувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, СВОБОД І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДОЗРЮВАНОВОГО НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Здійснено аналіз окремих положень наукових праць вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджували проблематику підозрюваного, забезпечення його прав, свобод і законних інтересів у кримінальному провадженні. Констатовано, що з урахуванням збільшених процесуальних можливостей сторони обвинувачення, проблеми забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування, зокрема в умовах запровадження правового режиму воєнного стану є малодослідженими.

Визначено і запропоновано напрями розвитку наукового знання, з урахуванням сучасного стану національного законодавства, практики Європейського суду з прав людини, правозастосовної практики і наукового розроблення зазначеної проблематики. Отримані результати надали можливість виокремити основні напрями наукового пошуку розв'язання окреслених проблем, а саме: схарактеризувати зміст процесуальних прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування з огляду на міжнародно-правові стандарти захисту прав людини; виокремити та порівняти зарубіжний досвід правового регулювання процесуальних прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування; розкрити процесуальну діяльність слідчого щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування; з'ясувати специфіку прокурорського нагляду щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування; виокремити повноваження захисника та законного представника щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування; окреслити межі дискреційних повноважень слідчого судді під час здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування.

Ключові слова: *забезпечення прав і свобод, захисник, досудове розслідування, підозрюваний, прокурор, слідчий, сторони кримінального провадження.*

Постановка проблеми. Створення кримінальної процесуальної системи, пріоритетом якої є захист особи, її конституційних прав і свобод та забезпечення ефективного проведення досудового розслідування, є одним з основних напрямів розвитку правоохоронної системи України.

Порушення та обмеження прав і свобод людини найчастіше відбуваються на стадії досудового розслідування, з огляду на те, що уповноважені особи на здійснення досудового розслідування наділені широким колом повноважень, пов'язаним з можливістю обмеження прав, свобод та інтересів учасників кримінального процесу [1, с. 7]. Відповідно реалізація завдань кримінального провадження невіддільна від удосконалення діяльності органів

досудового розслідування. Власне належна організація його здійснення зумовлює міру відповідальності за злочин. Однак така діяльність може здійснюватися лише у спосіб, передбачений законом, що гарантує дотримання прав учасників кримінального провадження [2].

Незважаючи на те, що діяльність органів кримінальної юстиції України поступово набуває форми, яка гарантує захист прав та інтересів особи, подальше вдосконалення правового регулювання кримінальних процесуальних відносин, пов'язаних з участю підозрюваних у кримінальному провадженні, необхідне для забезпечення реального захисту їхніх майнових та інших прав і законних інтересів.

Безсумнівно, що ключове місце серед них належатиме науково обґрунтованим рекоменда-

даціям з питань забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування. До того ж, створення подібного роду рекомендацій, у першу чергу, вимагає визначення стану розроблення вказаних проблем задля окреслення шляхів майбутніх досліджень.

Стан опрацювання проблематики. Підґрунтям для дослідження зазначеної проблематики склали праці таких науковців: А. А. Ахундової, А. М. Бірюкової, Т. В. Варфоломеевої, Є. І. Виборнової, Т. В. Волошанівської,

О. В. Винокурова, Ю. В. Горб, І. В. Гловюк, М. І. Дерев'янка, А. В. Дунаєвої, А. А. Жук, А. А. Ковалюк, О. П. Кучинської, Т. О. Лоскутова, М. А. Макарова, Т. Ю. Марченко, О. В. Маслюк, А. В. Мельниченко, С. І. Мінченка, В. О. Попелюшко, О. І. Наливайко, Д. В. Сімонович, О. С. Старенького, О. Ю. Татарова, О. В. Фараон, І. І. Циліурік, Б. І. Яворського та інших вчених.

Метою наукової статті є аналіз окремих наукових робіт, встановлення ступеню зв'язку з суміжними проблемними питаннями, що, передусім, дозволить неупереджено оцінити сучасний стан наукових розробок проблем забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування, встановити наявні проблеми та запропонувати ймовірні шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Вагомим науковим досягненням розробки інституту захисту є дисертація О. І. Наливайко «Теоретико-правові проблеми захисту прав людини» (2002 р.) [3]. В рамках зазначеного наукового дослідження, проведеного з використанням сучасних досягнень історії та філософії, із загальнотеоретичних позицій автор проаналізував інститут правового захисту людини. В дисертації викладаються концептуальні положення щодо функціонального призначення права в процесі захисту прав та на основі вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду у цій сфері обґрунтовуються основні шляхи та напрямки підвищення ефективності законодавства. О. І. Наливайко зазначає, що складовими елементами механізму правового захисту є механізм охорони, механізм захисту, механізм поновлення порушених суб'єктивних прав, механізм виховання; основними складовими ефективності інституту правового захисту є: інформативно-правові акти, міжнародні угоди і договори; діяльність різноманітних соціальних інститутів громадянського суспільства; політико-правові процедури захисту тощо [3].

Значний внесок у розвиток вчення про забезпечення адвокатурою прав підозрюваного у кримінальному процесі України зробила А. М. Бірюкова, яка у своєму дослідженні «Забезпечення адвокатурою конституційного права обвинуваченого на захист» (2006 р.) [4], стверджує, що належна реалізація права обвинуваченого на захист у кримінальному процесі обумовлена існуванням адвокатури як публічної інституції. Останнє включає публічно-правовий характер такої діяльності і вимагає відповідного правового регулювання її діяльності з метою поставити її в один ряд з правоохоронними органами держави та забезпечити реальне дотримання принципів рівності, змагальності та диспозитивності [4].

Не менш цікавою є робота Є. І. Виборнової «Реалізація права на захист на стадії досудового слідства» (2009 р.) [5]. Так, авторка дослідила проблемні питання впровадження принципу змагальності та рівності сторін на досудовій стадії кримінального процесу України, вказуються шляхи їх вирішення. Робить висновки, що право обвинуваченого (підозрюваного) на захист – це сукупність

всіх наданих обвинуваченому (підозрюваному) законом кримінально-процесуальних прав для захисту від пред'явленого йому обвинувачення (підозри), виявлення обставин, які виправдовують або пом'якшують його відповідальність [5].

Б. І. Яворський у своїй праці «Сприяння захисту як необхідна умова забезпечення функціонування засади змагальності у кримінальному судочинстві» (2010 р.) [6] доводить потребу щодо наділення підозрюваного та обвинуваченого певними процесуальними правами. Також пропонує наділити окремими процесуальними правами обвинуваченого, а саме брати участь у слідчих діях, які ініційовані ним або захисником тощо [6].

Наближеними до предмету нашого дослідження є результати дисертації А. В. Дунаєвої «Діяльність слідчого щодо розшуку підозрюваного» (2013) [7]. Так, науковиця дослідила та розкрила дії слідчого, спрямовані на виявлення підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме органам досудового розслідування, до оголошення його розшуку; а в разі неможливості встановлення місцезнаходження підозрюваного наявними заходами – процедуру оголошення розшуку. Авторка стверджує, що найчастіше слідчий встановлює факт ухилення підозрюваного від органів досудового розсліду-

вання тоді, коли останній починає переховуватися від провадження за кримінальним правопорушенням. Тому акцентовано на необхідності застосування слідчим попереджувальних заходів, спрямованих на запобігання ухиленню підозрюваного від участі в кримінальному провадженні [7, с. 11-12]

Проблемні питання процесуального статусу підозрюваного почали набувати більшого наукового інтересу після прийняття чинного КПК України. Зокрема, проблеми діяльності захисника щодо захисту прав підозрюваного в кримінальному провадженні, у якому враховано положення КПК України 2012 року, а також сучасні тенденції адаптації вітчизняного законодавства до положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод дослідила у своїй роботі А. А. Ахундова (2013) [8].

М. І. Дерев'янку у дисертаційній роботі «Гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» (2015 р.) [9] виокремлено підстави, умови та приводи до застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, проаналізовано порядок його застосування тощо. З позиції міжнародних стандартів та практики ЄСПЛ, відповідно до статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, проаналізовано вітчизняну правозастосовну практику щодо гарантування прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, розглянуто правові питання їх імплементації у чинне українське кримінальне процесуальне законодавство [9, с. 18-19].

О. В. Фараон зробила наукову спробу розв'язати проблеми процесуального порядку повідомлення особі про підозру, гарантій забезпечення прав підозрюваного («Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення», 2016 р.) [10]. Зокрема, авторкою встановлено, що процесуальне становище підозрюваного необхідно розглядати відповідно до таких умов: поява підозрюваного у кримінальному провадженні з моменту повідомлення особі про підозру; вручення пам'ятки про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх фактичним повідомленням; забезпечення прав підозрюваного стороною обвинувачення та захисником під час досудового розслідування; можливість імперативного (примусового) забезпечення виконання підозрюваним покладених на нього обов'язків у кримінальному провадженні [10, с. 200-201].

Досить цікавою є праця О. В. Маслюк «Процесуальна діяльність захисника зі спростування підозри (обвинувачення)» (2017 р.) [11], в якій окреслено й класифіковано способи спростування підозри (обвинувачення) у межах системи. Також авторка обґрунтовує потребу доповнити процедуру судового розгляду таким елементом, як проголошення обвинуваченим та/або його захисником заяви захисту одразу після оголошення прокурором обвинувального акту, з відображенням правової позиції захисту у вигляді контрпозиції щодо попередньо оголошеного прокурором обвинувачення тощо. [11, с. 24].

Варто приділити увагу і дисертації Т. В. Волошанівської «Засада забезпечення права на захист у кримінальному провадженні в контексті європейських стандартів справедливого судового розгляду» (2019 р.). Авторкою розроблено та доведено концепцію сучасної трансформації права на захист у кримінальному провадженні з урахуванням досвіду ЄСПЛ, суть якої полягає у виокремленні двох елементів такого права – статичного та динамічного [12, с. 4-5].

Також слід згадати і роботу В. І. Мірковець «Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження» (2021 р.) [13]. Так, науковицею сформульовано теоретичну модель механізму забезпечення права на свободу та особисту недоторканість під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що являє сукупність правових засобів, які визначають зміст і впливають на кримінально-процесуальні відносини під час застосування таких заходів. Механізм забезпечення права на свободу та особисту недоторканість розкрито крізь призму його складових: реалізація, охорона, захист. Авторка обґрунтовує позицію щодо законності такого обмеження, і наводить наступні аргументи: відповідність положень закону міжнародним стандартам без зміни сутності права; наявність правової процедури, тобто визначає спосіб дій уповноважених державних органів; описує правовий механізм реалізації цього права та його гарантії [13, с. 19-20].

Науковий внесок у дослідження окресленої проблематики зробила І. І. Циліюрик. Зокрема, наукова праця авторки «Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій» (2020 р.) [14] присвячена актуальним питанням забезпечення гарантій прав,

свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій. Науковиця аргументує, що важливу роль у забезпеченні гарантій прав та свобод, законних інтересів особи відіграє наявність фактичних та правових підстав для проведення слідчих (розшукових) дій, які, на її думку, слід розмежовувати [14, с. 3].

Науковий інтерес становить дисертація Т. Ю. Марченко «Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України» (2021 р.) [15]. Зокрема, з урахуванням практики ЄСПЛ автором визначено зміст права сторони захисту на достатній час і достатні можливості для підготовки позиції у справі через виокремлення складових / аспектів згаданих прав, встановлення умов, за яких ці права вважатимуться реалізованими [15, с. 2].

В контексті нашого дослідження цікавою є наукова праця Ю. В. Горб «Проведення процесуальних дій з ініціативи сторони захисту в досудовому провадженні» (2021). Так, у роботі запропоновано процесуальну модель процедури ініціювання стороною захисту проведення процесуальних дій засобами судового контролю, яка включає в себе: підстави для звернення сторони захисту до слідчого судді із клопотанням про проведення процесуальної дії, вимоги до такого клопотання, порядок і строки його розгляду, коло учасників такого розгляду, порядок ухвалення рішення слідчим суддею за результатами розгляду клопотання та визначення порядку його виконання тощо [16, с. 3].

Проблемні питання забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого при здійсненні спеціального кримінального провадження (*in absentia*), у 2022 році дослідив Є. М. Пеліхос [17]. Зміст забезпечення права на захист у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного (обвинуваченого) автор пропонує розглядати як сукупність таких елементів: реалізація прав і повноважень, наданих стороні захисту (переважно захиснику) у матеріальному та процесуальному правових полях під час здійснення спеціального досудового розслідування, а також спеціального судового провадження; забезпечення права сторони обвинувачення, слідчого судді, суду на надання підозрюваному, обвинуваченому кваліфікованої правової допомоги захисника за його вибором або за призначенням; визначені кримінальним процесуальним законом гарантії підозрюваного

(обвинуваченого) реалізації права на захист та їх практичне втілення у спеціальному кримінальному провадженні [17, с. 2].

Однією із найновіших наукових праць, яка стосується нашого предмету дослідження є дисертація А. А. Жук «Охорона прав, свобод і законних інтересів підозрюваного під час застосування запобіжного заходу тримання під вартою» (2022 р.) [18]. Так, автором виокремлено наступні види засобів забезпечення кримінальних процесуальних гарантій прав підозрюваного під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема: права підозрюваного, що можуть бути гарантіями інших його прав; повноваження слідчого щодо охорони та захисту прав підозрюваного; діяльність захисника й законного представника щодо забезпечення прав підозрюваного; прокурорський нагляд та судовий контроль за дотриманням прав підозрюваного [18, с. 23-24].

Між цим, на рівні монографічних робіт окремі аспекти окресленої проблематики були предметом дослідження, О. В. Винокурова, А. А. Ковалюк, О. П. Кучинської, Т. О. Лоскутова М. А. Макарова, А. В. Мельниченко, С. І. Мінченка, Д. В. Сімінович, О. Ю. Татарова та інших.

Так, С. І. Мінченко, Д. В. Сімінович, М. А. Макаровим та Т. О. Лоскутовим у монографії «Забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування» [19] висвітлено загально-правову характеристику забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи; досліджено міжнародно-правові стандарти забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування забезпечення стороною обвинувачення прав, свобод і законних інтересів особи під час досудового розслідування; розглянуто процесуальний порядок забезпечення участі осіб, уповноважених на здійснення захисту та представництва на стадії досудового розслідування; окреслено роль слідчого судді щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування; розглянуто процесуальний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування тощо [19].

А. А. Коваль зробив спробу дослідити проблемні питання забезпечення прав особи крізь призму проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Автором схарактеризовано процесуальний статус суб'єктів забезпечення прав людини при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій; висвітлено питання теорії та практики забез-

печення прав людини при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій; розкрито сучасний стан та визначено шляхи вдосконалення механізму забезпечення прав людини при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій [20, с. 4-5].

Досить конструктивною, на наше переконання, є монографія О. В. Винокуровова та О. П. Кучинської «Захист прав підозрюваного при затриманні та застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: теорія і практика», в якій досліджено роль захисника на етапі затримання особи та застосуванні до неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [21].

Окремі питання процесуального статусу потерпілого у кримінальному провадженні розглядалися в інших наукових публікаціях (підручниках, посібниках, навчально-методичних виданнях, низці наукових статей тощо).

Так, Д. В. Корнійчук дослідив окремі аспекти реалізації права підозрюваного на захист в кримінальному провадженні. Автором наголошено, що однією із засад кримінального провадження є забезпечення права на захист. Відповідно до ст. 20 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, шляхом надання ними усних або письмових пояснень з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, користуватися правовою допомогою захисника, а також право на реалізацію інших прав, передбачених кримінальним процесуальним законодавством [22, с. 103].

С. С. Охріменко аналізує проблематику щодо захисту прав людини із урахуванням практики ЄСПЛ, яка слугуватиме додатковим дієвим механізмом ефективного захисту прав особи, а також представництва її інтересів у кримінальному провадженні [23, с. 115].

Процесуальний статус підозрюваного як основного і обов'язкового учасника сторони захисту в досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень став предметом дослідження М. В. Даньшина та І. М. Поповича [24, с. 100].

В. К. Волошина досліджувала питання забезпечення права підозрюваного на захист у кримінальному провадженні. Науковиця зазначає, що практика ЄСПЛ звертає увагу на недопустимість пасивного спостереження національних судів за фактами неефективного юридичного представництва, а обвинуваченому забезпечити якісну допомогу захисника із самого початку провадження [25, с. 225].

На підставі дослідження В. В. Гвоздюка встановлено, що: практика ЄСПЛ є одним із джерел права з питань криміналістичної тактики; тактичні прийоми, які застосовуються при допиті підозрюваних, повинні бути допустимими, що конкретизовано в рішеннях ЄСПЛ. Обґрунтовує, що рішення ЄСПЛ надають додаткові гарантії прав і свобод людини, унеможливаючи вчинення органами правопорядку дій, що суперечать положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [26, с. 225].

Механізм оскарження повідомлення про підозру як засіб захисту прав підозрюваної особи визначили Г. В. Муляр, О. С. Ховпун та Т. О. Часова. Авторами розглянуто питання повідомлення особі про підозру, а саме: оскарження такого рішення підозрюваним, захисником чи його законним представником; висвітлено питання щодо підозрюваної особи, підстав повідомлення про підозру та інформації, яка має міститись у такому повідомленні. Звернуто увагу на визначення процедурного механізму оскарження повідомлення про підозру: від подання скарги (її змісту та правових підстав), отримання ухвали про розгляд скарги та її виконання тощо [27, с. 225].

Особливості правового статусу неповнолітнього підозрюваного та обвинуваченого у кримінальному провадженні були предметом уваги Г. О. Стрілець та А. О. Щеглової, які аргументували, що визначення віку кримінальної відповідальності є ключовим аспектом у вирішенні цієї проблеми. Законодавство повинно враховувати когнітивний та емоційний розвиток неповнолітніх, щоб уникнути несправедливих санкцій та негативних наслідків для їхнього майбутнього. Другим важливим аспектом є участь батьків чи законних представників у кримінальному процесі [28, с. 138].

Отже, наукові пошуки вирішення проблем забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування здійснюються за різними напрямками. Втім варто звернути увагу на очевидні прогалини наукового знання стосовно окремих питань забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування.

Висновки. Незважаючи на важливість існуючих на сьогодні наукових розвідок, ученими не враховано проблеми практики досудового розслідування, що виникли в умовах внесених змін до Конституції України, застосування нового кримінального процесуального законодавства,

більше того, не враховано особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного стану та як саме вказані нововведення відобразилися на забезпеченні процесуальних прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування, зокрема на процесуальній діяльності сторони обвинувачення, повноваженнях захисника та законного представника щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, а також на ролі слідчого судді під час здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод і законних інтересів підозрюваного на стадії досудового розслідування.

Список використаної літератури:

1. Мельниченко А. В. Теорія і практика забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні : монографія / А. В. Мельниченко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 216 с.
2. Перцова-Тодорова Л. М. Забезпечення прав та законних інтересів осіб під час проведення обшуку на стадії досудового розслідування : дис. ... д-ра філософ. 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 246 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/54a2995b-8007-47ba-b710-552976615fc8/content>
3. Наливайко О. І. Теоретико-правові проблеми захисту прав людини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2002. 178 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0402U001293>
4. Бірюкова А. М. Забезпечення адвокатурою конституційного права обвинуваченого на захист у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2006. 20 с. URL: <https://mydisser.com/ua/avtoref/view/biryukova-a-m-zabezpechennya-advokaturouy-konstituciynogo-prava-obvinuvachenogo-na-zahist-u-krimina.html>
5. Виборнова Є. І. Реалізація права на захист на стадії досудового слідства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2009. 19 с.
6. Яворський Б. І. Сприяння захисту як необхідна умова забезпечення функціонування засади змагальності у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09, 2010. Львів, 19 с.
7. Дунаєва А. В. Діяльність слідчого щодо розшуку підозрюваного : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : НАВС, 2013. 200 с.
8. Ахундова А. А. Захист прав підозрюваного у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 224 с.
9. Дерев'яно М. І. Гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2015. 22 с.
10. Фараон О. В. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 248 с.
11. Маслюк О. В. Процесуальна діяльність захисника зі спростування підозри (обвинувачення) : 12.00.09. Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2017. 217 с.
12. Волошанівська Т. В. Засада забезпечення права на захист у кримінальному провадженні в контексті європейських стандартів справедливого судового розгляду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2019. 23 с.
13. Мірковець В. І. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 218 с.
14. Циліурік І. І. Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. ЛьвівДУВС. Львів, 2020. 256 с. URL: https://ena.lpnu.ua/bitstream/ntb/54565/3/dysertaciya_cylyuryk_i.i.pdf.
15. Марченко Т. Ю. Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України : дис. ... д-ра філософ. 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 292 с.
16. Горб Ю. В. Проведення процесуальних дій з ініціативи сторони захисту в досудовому провадженні : дис. ... д-ра філос. ДДУВС, Дніпро, 2021. 263 с.
17. Пеліхос Є. М. Забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого при здійсненні спеціального кримінального провадження (in absentia) : дис. ... д-ра філософ. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 256 с.
18. Жук А. А. Охорона прав, свобод і законних інтересів підозрюваного під час застосування запобіжного заходу тримання під вартою : дис. ... д-ра філософ. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 268 с.
19. Забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування: монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, С. Є. Абламський та ін. ; Держ. наук.-досл. ін-т. ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 498 с.
20. Коваль А. А. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій : монографія / А. А. Коваль. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 264 с.

21. Винокуров О. В., Кучинська О. П. Захист прав підозрюваного при затриманні та застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: теорія і практика : монографія. Київ: Алерта, 2020. 258 с.
22. Корнійчук Д. В. Окремі аспекти реалізації права підозрюваного на захист в кримінальному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. С. 103-108. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.14>
23. Охріменко С. С. Реалізація права на захист у кримінальному процесі. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2023 р., № 2 (80). С. 115-119. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.20>
24. Даньшин М. В., Попович І. М. Правове положення підозрюваного у досудовому розслідуванні. *Організаційно-правові аспекти досудового слідства. Південноукраїнський правничий часопис*. 4-2018, Ч. 2. С. 100-102. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2018/4/part_2/26.pdf
25. Волошина В. К. Щодо права на ефективний захист у кримінальному провадженні та практики ЄСПЛ. *Часопис Київського університету права*. 2019/1. С. 225-228.
26. Гвоздюк В. В. Тактика допиту підозрюваного в кримінальному провадженні відповідно до практики Європейського суду з прав людини. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 100-102.
27. Муляр Г. В., Ховпун О. С., Часова Т. О. Механізм оскарження повідомлення про підозру як засіб захисту прав підозрюваної особи. *Часопис Київського університету права*. 2019/3. С. 228-233. DOI: 10.36695/2219-5521.3.2019.39
28. Стрілець Г. О., Щеглова А. О. Особливості правового статусу неповнолітнього підозрюваного та обвинуваченого у кримінальному провадженні. *Наукові записки*. Серія : Право. Випуск 15. 2023. С. 138-141. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-15-138-141>

Yuvshyn V. V. State of scientific research on the problems of protecting the rights, freedoms and legal interests of a suspect at the stage of pre-court investigation

An analysis of individual provisions of scientific works of domestic and foreign scientists who studied the issues of the suspect, ensuring his rights, freedoms and legitimate interests in criminal proceedings was carried out. It was found that, taking into account the increased procedural capabilities of the prosecution, the problems of ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation, in particular in the conditions of the introduction of the legal regime of martial law, are poorly studied.

The directions of development of scientific knowledge were determined and proposed, taking into account the current state of national legislation, the practice of the European Court of Human Rights, law enforcement practice and scientific development of the specified issues. The results obtained made it possible to identify the main directions of scientific search for solutions to the outlined problems, namely: to characterize the content of the procedural rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation in view of international legal standards for the protection of human rights; to identify and compare foreign experience in legal regulation of procedural rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation; to reveal the procedural activities of the investigator in ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation; to clarify the specifics of prosecutorial supervision in ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation; to identify the powers of the defense attorney and legal representative in ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation; to outline the limits of the discretionary powers of the investigating judge when exercising judicial control over the observance of the rights, freedoms and legitimate interests of the suspect at the stage of pre-trial investigation.

Key words: *ensuring rights and freedoms, defense attorney, pre-trial investigation, suspect, prosecutor, investigator, parties to criminal proceedings.*